فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال هفتم، شماره دوم (پیاپی ۲۴)، تابستان ۱۳۹۷
شاپای چاپی ۲۱۳۱-۲۳۲۲ شاپای الکترونیکی ۴۷۶X- ۲۵۸۸
http://serd.khu.ac.ir
صفحات ۱۴۴-۱۲۷

تحلیل رضایت باغداران از اعتبارات بانکی آبیاری تحت‌فشار در شهرستان قائم‌شهر

مهدی چرمچیان لنگرودی*؛ استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران
علیرضا جانباز؛ کارشناس ارشد گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۳/۱۷ پذیرش نهایی: ۱۳۹۷/۲/۱۵

چکیده

اعتبارات بانک کشاورزی در بخش‌های مختلف کشاورزی از جمله آبیاری پرداخت می‌شود. هدف پژوهش، تحلیل رضایت‌مندی باغداران استفاده‌کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت‌فشار در شهرستان قائم‌شهر بوده است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی، از نظر امکان متغیرها از نوع توصیفی و علی- ارتباطی است. جامعه آماری پژوهش حاضراز ۳۱۶۰ نفر از باغداران شهرستان قائم‌شهر تشکیل شده است. تعداد نمونه‌های موردنظر این پژوهش بر طبق فرمول کوکران ۱۵۰ نفر برآورد گردید که به صورت طبقه‌ای با انتساب متناسب در جامعه انتخاب شده‌اند. روایی پرسشنامه، از سوی اساتید راهنما و مشاور و کارشناسان بانک کشاورزی مورد تأیید قرار گرفته است و مقدار ضریب کرونباخ آلفا برای پرسشنامه پژوهش برابر ۰/۷۹ محاسبه شده است. نتایج نشان داد که ۷۴/۷ درصد از باغداران پاسخگو در مجموع از اعتبارات بانکی رضایت داشته و ۲۵/۳ درصد نیز ناراضی بوده‌اند. پاسخگویان، از نظرجنس ۸/۷ درصد زن و ۹۱/۳ درصد مرد بوده‌اند. میانگین سنی باغداران نیز برابر ۴۹سال بوده است. همچنین رگرسیون چندگانه نشان داد که ۸۵/۵درصد واریانس رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از شهرستان قائم‌شهر توسط سه عامل نگرش، خصوصیات اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی تبیین می‌شود.

واژه‌گان کلیدی: اقتصاد روستایی، باغداری، آبیاری تحت فشار، اعتبارات روستایی، رضایت باغداران.

* mcharmchian@iausari.ac.ir

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

۱) مقدمه

توسعه فناوری‌های جدید آبیاری، یکی از راه‌حل‌های مهم برای تطابق با بحران آب است. در این راستا، کاربرد این فناوری‌ها به منظور بهبود راندمان آب کشاورزی در ایران، توسعه یافته است (امیری اردکانی و زمانی، ۱۳۸۲: ۲۳۰). روش‌های آبیاری تحت فشار در بسیاری از مناطق کشور دارای محدودیت‌هایی است که سبب گردیده توسعه آن دارای روند پایداری نباشد. به طور کلی ناپایداری روند توسعه سیستم‌های آبیاری تحت فشار، می‌تواند ناشی از وجود مشکلات و مسائلی باشد که کشاورزان با آن روبرو بوده و نگرش بهره‌برداران از این سیستم‌ها را تحت تأثیر خود قرار داده است (اعظمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۹۳).

از بزرگترین مشکلات و دغدغه‌های کشاورزان در اجرای سیستم‌های آبیاری تحت فشار، تأمین منابع و اعتبارات لازم جهت اجرای سیستم‌های آبیاری تحت فشار است. در اکثر کشورها، دولت‌ها یا مؤسسات تأمین مالی، وظیفه ارایه اعتبار به فعالان بخش کشاورزی را برعهده دارند. در ایران نیز بانک کشاورزی مهمترین مؤسسه تأمین مالی در بخش کشاورزی به شمار می‌رود (پژویان ومعتمد، ۱۳۸۳: ۱۵). موضوع اعتبارات بانک کشاورزی یکی از مسائل مهم کشاورزی بوده که لازم است در نحوه توزیع و به‌کارگیری آن دقت و ظرافت کامل به کار گرفته شود تا هر چه بیشتر در شکوفایی اقتصاد و توسعه کشاورزی و در بالا بردن سطح درآمد کشاورزان و بهبود وضع زندگی آنها مفید و مؤثر واقع شود (کهنسال و همکاران، ۱۳۷۸: ۲۴۰).

چنانچه زمینه استفاده بهینه از عوامل تولید فراهم نباشد، اعتبارات بانکی به تنهایی نمی‌تواند اهداف توسعه کشاورزی را تحقق بخشد و افزایش کمی آن بایستی توام با رفع مشکلات ساختاری این بخش صورت گیرد (فرجاله حسینی و ده‌یوری، ۱۳۹۱: ۲۴). حجم اعتبارات بانک می‌تواند به کمک سیاست‌هایی از قبیل یافتن ترکیب بهینه تسهیلات، کاهش هزینه قراردادها و حذف اخذ وثیقه ملکی و ضمانت سایر کشاورزان افزایش پیدا کند. شکل و نحوه اعتبارات باید به گونه‌ای طراحی شود که در راستای فراگیر بودن اعتبارات، همه کشاورزان با درآمد و دارایی‌های متفاوت بتوانند از آن بهره‌مند شوند (شریفی رنانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۳).

واژه اعتبار در زبان انگلیسی به عنوان کریدیت[1] به کار برده شده و در فرهنگ لغت عمید به اعتمادی که از طرف بانک یا شخصی به شخص دیگر می‌شود و تا حد معینی به او وام داده می‌شود، مطرح گردیده است (آبیارورایج، ۱۳۸۴). رضایت‌مندی به معنی معنی توفیق یا خشنودی است (لغت نامه دهخدا). رضایت/نارضایتی یک پاسخ احساسی است که به ارزیابی از کالا یا خدمتی که مصرف یا ارایه شده است،

[1] Cridit

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

داده می‌شود(Wilkie, 1994). با رقابتی شدن فضای موجود در بانک‌های کشور، ارایه خدمات گوناگون و مورد نیاز مشتریان، توجه به مشتریان و ارضای نیازهای آن‌ها، بیشتر احساس می‌شود. جلب رضایت مشتریان مهم‌ترین وظیفه بانک‌ها است؛ زیرا این امر ارتباط مستقیمی با حفظ مشتری، سهم بازار و منافع سازمان دارد (بازایی و رضائیان، ۱۳۹۴: ۲۸).

تسهیلات بانک کشاورزی در بخش‌های مختلف کشاورزی پرداخت می‌شود. به دلیل اهمیت موضوع آب در کشاورزی نقش اعتبارات بانکی در بخش آبیاری در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته و با توجه به وسعت و حجم عملیات انجام شده و اعتبارات پرداختی، در جامعه آماری کوچکتر و در سطح باغداران شهرستان قائم‌شهر موضوع مورد بررسی قرار داده شد. انتخاب شهرستان قائم‌شهر پتانسیل امور زراعی و باغی این شهرستان بوده و اعتبارات فراوانی نیز در جهت اجرای سیستم آبیاری قطره‌ای به آن اختصاص یافته است. بر اساس آمارهای موجود از زمان شروع پرداخت تسهیلات در سال ۸۴ تا پایان سال ۹۰ تعداد ۳۱۶۰ نفر از باغداران شهرستان قائم‌شهر با اخذ مبلغ ۵۹۵۹۳ میلیون ریال تسهیلات بانکی نسبت به اجرای سیستم آبیاری تحت فشار در سطح ۲۴۴۶ هکتار از باغات مرکبات خود اقدام نموده‌اند (مدیریت جهاد کشاورزی قائم شهر، ۱۳۹۴: ۱۲).

در این پژوهش فرایند اخذ تسهیلات از ابتدا تا نصب و بهره‌برداری از سیستم آبیاری تحت فشار مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. منظور از رضایت‌مندی نیز، خشنودی باغداران شهرستان قائم‌شهر از چگونگی تسهیلات اخذ شده جهت اجرای سیستم آبیاری تحت فشار است. هدف کلی این پژوهش، تحلیل رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار در شهرستان قائم‌شهر تعیین گردید.

۲) مبانی نظری

بخش کشاورزی با نقش‌پذیری اصلی در نظام اقتصادی روستا، زمینه تحول آن را در ابعاد مختلف محیطی، اجتماعی و اقتصادی را فراهم نموده است. از این رو می‌تواند نقش مهمی در تحقق توسعه پایدار روستایی ایفاء نماید. برای تحقق این امر، منابع سرمایه‌ای طبیعی، اجتماعی، انسانی و مالی از اهمیت برخوردار هستند. در این میان، سرمایه مالی دارای نقش بیشتری است (عزیزپور و خداکرمی، ۱۳۹۵). نهادهای مالی به عنوان قلب تپنده اقتصاد در دو بازار بزرگ سرمایه و پول فعالیت دارند و با اعطای تسهیلات، باعث جریان پول و سرمایه در جامعه می‌شود. تسهیلات اعطایی، از زمره مهم‌ترین و با ارزش-ترین دارایی‌های بانک محسوب می‌شود و بخش عمده‌ای از درآمد بانک‌ها می‌تواند از طریق تسهیلات به وقوع بپیوندد (محمودی و شریفی، ۱۳۹۲: ۳).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

اعتبارات پرداختی علاوه بر تشویق به شروع فعالیت‌های کارآفرینی و توسعه خوداشتغالی در جوامع محلی، منجر به توانمندسازی گروه‌های مختلف، بهبودرفاه، افزایش قدرت پس‌انداز و بهبود کیفیت تولید و عملیات در کسب و کارهای موجود شده است(Linghui and Hare, 2013: 52). همچنین عرضه اعتبارات در کاهش فقر خانوارهای روستایی نقش مهمی دارد (معظمی، ۱۳۸۰: ۵۳۹). بانک کشاورزی عمده‌ترین منبع تأمین کننده اعتبارات مورد نیاز بخش کشاورزی است؛ به گونه‌ای که به طور متوسط همه ساله بیش از ۶۰ درصد اعتبارات اعطایی به این بخش را تأمین می‌نماید (مرکز آمار ایران و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۴۰ تا ۱۳۸۷). با توجه به اهمیت تسهیلات کشاورزی بانک و رضایت‌مندی روستاییان در کشورهای مختلف، پژوهش‌هایی در این زمینه صورت گرفته است.

موحدی و همکاران (۱۳۹۶) در بررسی عامل‌های مؤثر بر پذیرش فناوری آبیاری تحت فشار بین کشاورزان شهرستان اسدآباد به این نتیجه رسیدند که عامل حمایت مالی از جمله عواملی است که تأثیر معنی‌داری بر پذیرش آبیاری تحت فشار توسط کشاورزان دارد. اما دربسیاری مواقع قرار گرفتن کشاورزان در روند بورکراسی اداری جهت دریافت حمایت‌های مالی و یا بالا بودن نرخ بهره وام‌ها، کشاورزان را از پذیرش آبیاری تحت فشار دلسرد می‌کند.

بلالی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان عامل‌های اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر پذیرش فناوری آبیاری تحت فشار در گندم‌زارهای شهرستان همدان گزارش کردند که متغیرهای سطح تحصیلات، درآمد ناخالص سالانه کشاورز، دسترسی به تسهیلات مالی و اعتباری، نوع مالکیت زمین و شرکت در کلاس‌های آموزشی آبیاری بر پذیرش فناوری آبیاری تحت فشار دارای تأثیر معنی‌داری بوده است.

جلالیان و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان شناسایی مؤلفه‌های بهینه‌گی نهادهای تأمین-کننده خدمات مالی در ناحیه روستایی جنگلی-کوهستانی بخش بندپی شرقی شهرستان بابل، دریافتند که قابلیت‌های بهینه‌گی نهادهای تأمین‌کننده خدمات مالی روستایی شامل قابلیت اعتماد، قابلیت ارائه در تمام ابعاد خدمات مالی، قابلیت پوشش گسترده، قابلیت دسترسی، قابلیت انعطاف‌پذیری و قابلیت فهم و سادگی است.

اشراقی سامانی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان عوامل مؤثر بر عدم بازپرداخت تسهیلات بانک کشاورزی از سوی کشاورزان اظهار داشته‌اند که متغیرهای میزان سود تسهیلات دریافتی، دفعات مراجعه به بانک برای اخذ وام، مبلغ اقساط بازپرداخت، مدت بازپرداخت، سابقه اخذ وام، درآمد کشاورزی، میزان سپرده شخصی در هنگام اخذ وام و دفعات نظارت کارشناسان بانک رابطه‌ی مثبتی با عدم بازپرداخت اعتبارات دریافتی دارد.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

فال سلیمان و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان واکاوی عوامل مؤثر بر بازپرداخت تسهیلات بانکی به بهره‌برداران کشاورزی (مطالعه موردی استان خراسان جنوبی) نشان دادند که پنج متغیر رشته تحصیلی، سطح تحصیلات، بعد خانواده، بیمه و مبلغ پرداختی به میزان ۸۸/۱ درصد در بازپرداخت به-موقع تسهیلات تأثیرگذار است.

فرجاله حسینی و ده‌یوری (۱۳۹۱) در بررسی عوامل تأثیرگذار بر استفاده از اعتبارات بانکی در طرح‌های آبیاری تحت فشار در استان اصفهان گزارش کردند که تغییرات متغیرهای وجود شرایط لازم برای نصب سیستم‌های تحت فشار، میزان آب موجود در منطقه، پیامدهای اجتماعی، معایب نصب این سیستم ها و تعداد قطعات زمین، ۴۸/۳ درصد از تغییرات استفاده از اعتبارات بانکی در نصب سیستم‌های آبیاری تحت فشار را تبیین می‌کند.

فعلی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی کشاورزان استان کردستان از سیستم های آبیاری بارانی نشان دادند که میزان طراحی مناسب و مهندسی سیستم، میزان حمایت‌های آموزشی – ترویجی بعد از نصب، تعداد قطعات سطح زیرکشت و میزان حمایت‌های نهادی از نصب و نگهداری سیستم، توانایی تبیین ۶۷/۵ درصد از تغییرات رضایت‌مندی کشاورزان از سیستم‌های آبیاری بارانی را دارد.

مستخدمی و رزاقی (۱۳۹۰) در بررسی عوامل فردی، آموزش و ترویجی مؤثر بر عدم پذیرش سیستم آبیاری قطره‌ای در باغات شهرستان گرمسار دریافتند که رضایت‌مندی باغداران در استفاده از سیستم‌های آبیاری تحت فشار با عوامل فردی، آموزشی و ترویجی رابطه مثبت و معنی داری دارد. حسینی هاشم‌زاده (۱۳۸۸) در بررسی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی مشتریان بانک صنعت و معدن گزارش کردند که متغیر کیفیت خدمات بیشترین تأثیر را بر رضایت مشتریان دارد و بعد از آن به ترتیب نگرش مشتریان به کارکنان بانک، ارزیابی آنان از قوانین و مقررات بانک، تحصیلات مشتریان و پایگاه مشتریان، تغییرات متغیر رضایت مشتریان را تبیین می‌کنند.

عبدالملکی وچیذری (۱۳۸۸) در پژوهش خود با عنوان تأثیر ویژگی‌های اجتماعی- اقتصادی بر نگرش و اطلاع‌یابی کشاورزان جهت پذیرش و به‌کارگیری سیستم‌های آبیاری تحت فشار در استان لرستان، به این نتیجه دست یافتند که متغیرهای مالکیت اراضی آبی، اراضی تحت پوشش سیستم، افزایش قیمت آب و موانع ایجاد سیستم‌ها، ۴۸/۳درصد تغییرات نگرش کشاورزان در پذیرش سیستم‌های آبیاری تحت فشار را تبیین می‌کند.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

شاهرودی و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان تأثیر تعاونی آب‌بران بر نگرش کشاورزان نسبت به مدیریت آب کشاورزی نشان دادند که سرمایه‌گذاری روی سیستم های آبیاری، ترغیب و تشویق بیشتر کشاورزان و آموزش آنها با برنامه‌های آموزشی و ترویجی، موجب افزایش سطح کشت آبی خواهد شد.

جهان‌نما (۱۳۸۰) در تحلیل عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر در پذیرش سیستم‌های آبیاری تحت فشار به این نتیجه رسید که نارضایتی بهره‌برداران از اجرای سیستم‌های آبیاری تحت فشار بیشتر به وجود محدودیت ها و مسائلی نظیر عدم تناسب نوع سیستم با شرایط آب و هوایی منطقه، نبود اعتبارات و تسهیلات کافی، عدم کفایت شرکت های طراح و کیفیت پایین تجهیزات، مرتبط است.

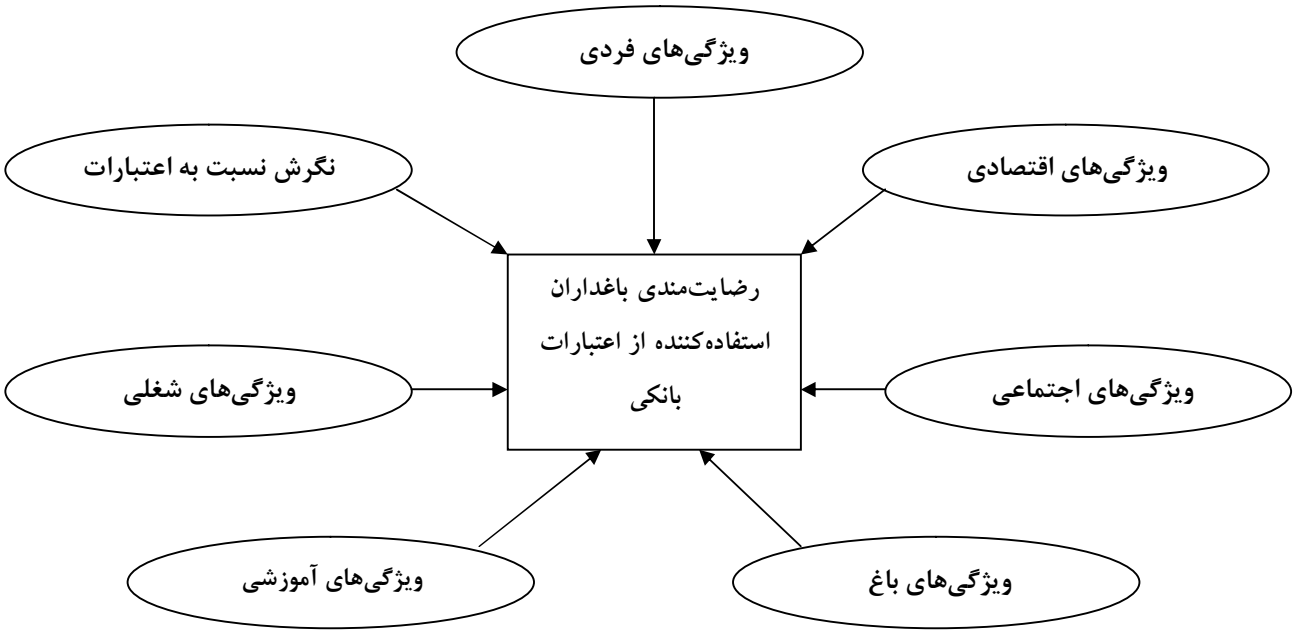
انصاری[1] و همکاران(۲۰۱۳) در بررسی نقش سرمایه‌گذاری در توسعه بخش کشاورزی به این نتیجه دست یافتند که بازارهای مالی در رشد بخش کشاورزی مؤثرند و تأمین سرمایه‌گذاری از طریق اعتبارات و تسهیلات، توسعه بخش کشاورزی را به دنبال دارد.

در خصوص تأثیر اعتبارات در توسعه بخش کشاورزی و افزایش سطح زندگی کشاورزان، در کشور نیجریه پژوهشی توسط لامیدی و آکاندی[2] (۲۰۱۳) انجام گردید و به این نتیجه رسیدند که عامل اعتبار و سرمایه در توسعه بخش کشاورزی و افزایش سطح زندگی و امرار معاش و رسیدن به کشاورزی مدرن و مکانیزه، نقش مهمی را ایفا می‌کند.

دامیسا[3] و همکاران(۲۰۰۸)، به بررسی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی بهره برداران از سیستم های آبیاری تحت فشار در کشور نیجریه پرداختند که نتایج بررسی نشان داد دسترسی به نهاده ها، اندازه مزرعه، عملکرد و دسترسی به آب مورد نظر، عوامل رضایت‌مندی بهره بردارن از اجرای سیستم ها بوده است. هرمس[4] و همکاران (۲۰۰۴) پس از بررسی افرادی که از تسهیلات بانکی برخوردار می‌شوند، دریافتند که افراد فقیر به وام‌هایی که از سوی نظام بانکی رسمی اعطا می‌شوند دستیابی ندارند، چرا که دارای وثیقه لازم نیستند. شکل شماره ۱ مدل نظری پژوهش را نشان می‌دهد.

[1] - Ansari
[2] - Lamidi and Akande
[3] - Damisa
[4] - Hermes

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

شکل شماره (۱) مدل نظری پژوهش

۳) روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی، از نظر امکان متغیرها از نوع توصیفی و علی- ارتباطی است. از نظر روش‌شناسی پژوهش از نوع پس رویدادی و از لحاظ گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های میدانی است. جامعه آماری تعداد ۳۱۶۰ نفر از باغداران شهرستان قائم‌شهر بوده است. حجم کل جامعه (N)، مقدار t استیودنت با ۹۵ درصد اطمینان(t)، مقدار بالاترین انحراف معیار پاسخنامه آزمون مقدماتی(s) و یک سوم فاصله حدود اعتماد (d) به ترتیب برابر با ۳۱۶۰، ۱/۹۶، ۱/۸۱و ۰/۳۳ به دست آمد که در فرمول کوکران جایگذاری گردید (فرمول شماره ۱) و تعداد نمونه‌های مورد نظر این پژوهش بر طبق فرمول کوکران ۱۵۰ نفر برآورد گردید.

فرمول (۱)

$$n = \frac{N(ts)^2}{Nd^2 + (ts)^2}$$

با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌ای و با استفاده از فرمول انتساب متناسب، تعداد افراد از هر منطقه محاسبه گردید (جدول شماره ۱). روایی پرسشنامه، از سوی اساتید راهنما و مشاور و ۲۰ نفر از کارشناسان بانک کشاورزی مورد تأیید قرار گرفت و برای سنجیدن اعتبار پرسشنامه‌های تهیه شده، به

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

وسیله یک پژوهش مقدماتی تعداد ۳۰ نسخه از آن توسط باغداران شهرستان ساری تکمیل گردید. مقدار ضریب کرونباخ آلفا برای پرسشنامه پژوهش ۰/۷۹به دست آمد.

جدول شماره (۱) تعداد نمونه انتخابی از مناطق سه‌گانه شهرستان قائم‌شهر

منطقه	تعدادباغداران (نفر)	نمونه انتخابی (نفر)
دشت	۱۵۱۰	۷۲
میان بند	۱۳۰۰	۶۲
کوهپایه	۳۵۰	۱۶
جمع	۳۱۶۰	۱۵۰

جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته شامل سؤال‌هایی در ارتباط با ویژگی‌های فردی، اقتصادی، اجتماعی، آموزشی - ترویجی، شغلی، ویژگی‌های باغ، نگرش باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار و رضایت‌مندی آنها در استفاده از اعتبارات آبیاری تحت فشار در شهرستان قائم‌شهر استفاده شد. برای سنجش رضایت‌مندی باغداران از ۱۴ سؤال (طیف لیکرت شش گزینه‌ای) استفاده شد. داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS و نماگرهای آماری توصیفی و استنباطی در آن تحلیل شده است.

شهرستان قائم‌شهر در ۲۶ درجه و ۲۱ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۳۸ دقیقه شمالی و ۵۲ درجه و ۴۳ دقیقه تا ۵۳ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. این شهرستان ۴۵۸۵ کیلومتر مربع وسعت دارد. شهرستان قائم‌شهر از شمال به شهرستان جویبار، از جنوب به شهرستان سوادکوه، از شرق به شهرستان ساری و از غرب به شهرستان بابل محدود می‌شود. شهرستان قائم‌شهر دارای ۲ شهر، ۲ بخش، ۶ دهستان، ۱۵۶ آبادی دارای سکنه و ۳ آبادی خالی از سکنه است (استانداری استان مازندران، ۱۳۹۴). نقشه شماره ۱ موقعیت شهرستان قائم شهر را در استان مازندران نشان می‌دهد.

شکل شماره (۲) موقعیت شهرستان قائم شهر در استان مازندران

منبع: جهاد کشاورزی استان مازندران، ۱۳۹۶

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

۴) یافته‌های تحقیق

در پژوهش انجام شده از ۱۵۰ نفر باغدار مورد مطالعه ،۱۳۷ نفر برابر ۹۱/۳ درصد مرد و تعداد ۱۳ نفر برابر با ۸/۷ درصد زن بوده‌اند. مطابق جدول شماره ۲ میانگین سنی باغداران ۴۹ سال و بیشترین فراوانی نیز با ۲۳/۳ درصد مربوط به سنین۴۶ تا ۵۰ سال اختصاص داشته است. میانگین تسهیلات دریافتی آبیاری قطره‌ای توسط باغداران ۸/۶۰ میلیون تومان بوده است.

جدول شماره (۲) سن و میزان تسهیلات آبیاری قطره‌ای باغداران شهرستان قائم‌شهر

متغیر	گروه	فراوانی	درصدمعتبر	درصدتجمعی
سن (سال)	۳۵ وکمتر	۱۵	۱۰	۱۰
	۳۶-۴۰	۱۵	۱۰	۲۰
	۴۱-۴۵	۲۵	۱۶/۷	۳۶/۷
	۴۶-۵۰	۳۵	۲۳/۳	۶۰
	۵۱-۵۵	۲۵	۱۶/۷	۷۶/۷
	۵۶-۶۰	۱۵	۱۰	۸۶/۷
	۶۱-۶۵	۱۰	۶/۷	۹۳/۳
	۶۶-۷۰	۶	۴	۹۷/۳
	بالاتر از ۷۰	۴	۲/۷	۱۰۰
	جمع	۱۵۰	۱۰۰	-
میانگین=۴۹سال	انحراف معیار=۹/۸۵ سال	کمینه= ۳۰ سال	بیشینه= ۷۶سال	
میزان تسهیلات آبیاری قطره‌ای (میلیون تومان)	۵ و کمتر از آن	۵۸	۳۸/۷	۳۸/۷
	بین ۱۰-۵/۱	۵۷	۳۸	۷۶/۷
	بین ۱۵-۱۰/۱	۱۴	۹/۳	۸۶
	بین ۲۰-۱۵/۱	۷	۴/۷	۹۰/۷
	بین ۲۵-۲۰/۱	۸	۵/۳	۹۶
	بین ۳۰-۲۵/۱	۱	۰/۷	۹۶/۷
	بین ۳۵-۳۰/۱	۲	۱/۳	۹۸
	بالاتر از ۳۵	۳	۲	۱۰۰
	جمع	۱۵۰	۱۰۰	-
میانگین=۸/۶۰ میلیون تومان انحراف معیار= ۸/۱۹ میلیون تومان کمینه= ۲/۱ میلیون تومان بیشینه= ۵۰/۴۰ میلیون تومان				

جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که ۵۴/۷ درصد از باغداران در کنار باغداری به سایر امور کشاورزی، ۲۵/۳ درصد در کنار باغداری به مشاغل غیر از کشاورزی و فقط ۲۰ درصد از پاسخگویان، فقط در امور باغداری فعالیت داشته‌اند. همچنین ۱۶ درصد باغات نوبنیان، ۲۹/۳ درصد درختان قدیمی و ۵۴/۷ درصد نیز ترکیبی از درختان قدیمی و جدید بوده‌اند.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

جدول شماره (۳) شغل اصلی، زمان احداث باغ و رضایت از اعتبارات بانکی باغداران شهرستان قائم‌شهر

متغیر	گروه	فراوانی	درصدمعتبر
شغل اصلی	صرفا باغدار	۳۰	۲۰
	باغدار وکشاورز	۸۲	۵۴/۷
	باغدار و مشاغل غیر ازکشاورزی	۳۸	۲۵/۳
	جمع	۱۵۰	۱۰۰
زمان احداث باغ	نوبنیان	۲۴	۱۶
	قدیمی	۴۴	۲۹/۳
	ترکیبی از هر دو	۸۲	۵۴/۷
	جمع	۱۵۰	۱۰۰

باتوجه به جدول شماره ۴، از لحاظ ویژگی اقتصادی از دیدگاه باغداران، میزان کاهش هزینه‌های ناشی از نصب سیستم آبیاری (مانند کاهش نیروی کارگری) مهم‌تر از میزان افزایش درآمد ناشی از نصب سیستم آبیاری (مانند افزایش تولید در واحد سطح) قرار گرفته است. از لحاظ ویژگی اجتماعی باغداران، میزان مشارکت باغدار در جلسات اجتماعی، میزان مشورت با دیگران در خصوص تسهیلات کم بهره و میزان ارتباط باغدار با سایر باغداران دارای سیستم آبیاری، دارای بالاترین رتبه و میزان ارتباط باغدار با رهبران محلی و میزان همکاری باغدار در کمک به دیگران در خصوص سیستم آبیاری، دارای پایین‌ترین رتبه بوده است. همچنین یافته‌های جدول شماره ۴ بیانگر آن است که میزان آموزش پیمانکاران به باغداران، میزان راهنمایی توسط کارشناسان جهاد کشاورزی و میزان راهنمایی توسط مشاوران جهاد کشاورزی، رتبه‌های اول تا سوم را در زمینه ویژگی آموزشی - ترویجی باغداران داشته است. میزان راهنمایی شورا و رهبران محلی در خصوص تسهیلات و میزان استفاده از نشریات و بروشور جهت آموزش، رتبه‌های آخر را در زمینه ویژگی آموزشی - ترویجی باغداران استفاده‌کننده از اعتبارات بانکی آبیاری داشته است.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

جدول شماره (۴) رتبه‌بندی ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و آموزشی- ترویجی باغداران استفاده کننده ازاعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار

ویژگی	متغیر	میانگین	انحراف معیار	درصدضریب تغییرات	رتبه
اقتصادی	میزان کاهش هزینه‌های ناشی از نصب سیستم آبیاری	۴/۲۵	۰/۶۹	۱۶/۱۶	۱
	میزان افزایش درآمدهای ناشی از نصب سیستم آبیاری	۳/۵۱	۰/۷۰	۱۹/۹۹	۲
اجتماعی	میزان مشارکت باغداردر جلسات اجتماعی روستا	۳/۴۳	۰/۸۱	۲۳/۴۸	۱
	میزان مشورت باغدار با دیگران در خصوص تسهیلات کم بهره	۳/۲۱	۰/۸۸	۲۷/۳۶	۲
	میزان ارتباط با سایر باغداران دارای سیستم آبیاری	۳/۱۵	۰/۹۳	۲۹/۵۴	۳
	میزان همکاری سایر باغداران با باغدار	۳/۰۱	۱	۳۳/۲۶	۴
	میزان همکاری باغدار با سایر باغداران	۲/۹۵	۱/۰۵	۳۵/۶۰	۵
	میزان ارتباط با شورا و رهبران محلی	۳/۰۱	۱/۰۹	۳۶/۲۷	۶
آموزشی- ترویجی	میزان آموزش پیمانکاران به باغداران	۳/۸۷	۰/۷۴	۱۸/۹۹	۱
	میزان راهنمایی توسط کارشناسان جهاد کشاورزی	۳/۹۵	۰/۷۷	۱۹/۴۳	۲
	میزان راهنمایی توسط مشاوران جهاد کشاورزی	۳/۸۶	۰/۷۶	۱۹/۸۰	۳
	میزان تشکیل کلاسهای آموزشی بعد از نصب سیستم آبیاری	۲/۷۷	۰/۸۱	۲۹/۱۴	۴
	میزان استفاده از برنامه های آموزشی رادیو و تلویزیون و...	۲/۵۳	۰/۸۵	۳۳/۵۰	۵
	میزان تشکیل کلاسهای آموزشی قبل از نصب سیستم آبیاری	۲/۵۷	۰/۹۶	۳۷/۳۴	۶
	میزان راهنمایی شورا و رهبران محلی در خصوص آبیاری	۲/۵۷	۱/۰۳	۳۹/۸۵	۷
	میزان راهنمایی شورا و رهبران محلی در خصوص تسهیلات	۳/۰۹	۱/۲۷	۴۰/۹۲	۸
	میزان استفاده از نشریات، بروشور و...جهت آموزش	۱/۷۵	۰/۷۶	۴۳/۳۰	۹

جدول شماره ۵نشان می‌دهد که ۴۱/۳ درصد از باغداران دارای نگرش مطلوبی نسبت به استفاده از اعتبارات بوده‌اند و ترجیح می‌دهند که از اعتبارات استفاده نمایند.

جدول شماره (۵) توزیع فراوانی نگرش باغداران مورد مطالعه نسبت به استفاده از اعتبارات

طیف ارزیابی	فراوانی	درصد معتبر	درصدتجمعی
مخالف	۱۲	۸	۸
نسبتا موافق	۴۴	۲۹/۳	۳۷/۳
موافق	۶۲	۴۱/۳	۷۸/۷
کاملا موافق	۳۲	۲۱/۳	۱۰۰
جمع	۱۵۰	۱۰۰	-

میانگین رتبه ای : ۳/۷۶ انحراف معیار: ۰/۸۸ میانه : ۴

طیف لیکرت : کاملا مخالف (۱) مخالف (۲) نسبتا موافق (۳) موافق (۴) کاملا موافق(۵)

نتایج نشان داد که ۷۴/۷ درصد از باغداران در مجموع از اعتبارات بانکی رضایت داشته و ۲۵/۳ درصد نیز ناراضی بوده‌اند. جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که میزان رضایت باغداران از نرخ سود بانکی، مدت

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

بازپرداخت تسهیلات، مشاوران جهاد کشاورزی، اعتبارات ویژه آبیاری و عملکرد و راندمان آبیاری، دارای بالاترین رتبه و میزان رضایت از رهبران محلی و شورای محل خصوص ارایه اطلاعات درباره تسهیلات، زمان صرف شده جهت اخذ اعتبارات بانکی و زمان صرف شده جهت نصب سیستم آبیاری، دارای پایین-ترین رتبه از حیث رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار بوده است.

جدول شماره (۶) رتبه‌بندی رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار

ویژگی‌های رضایت‌مندی	میانگین	انحراف معیار	درصدضریب تغییرات	رتبه
میزان رضایت از نرخ سود بانکی	۴/۱۹	۰/۴۸	۱۱/۵۴	۱
میزان رضایت از مدت باز پرداخت تسهیلات	۴/۱۹	۰/۵۵	۱۳/۰۹	۲
میزان رضایت از مشاوران جهاد کشاورزی	۳/۶۵	۰/۶۴	۱۷/۶۵	۳
میزان رضایت از اعتبارات ویژه آبیاری	۳/۷۵	۰/۷۷	۲۰/۵۶	۴
میزان رضایت از عملکرد و راندمان آبیاری	۳/۴۷	۰/۹۴	۲۷/۰۴	۵
میزان رضایت از کیفیت تجهیزات نصب شده	۲/۸۲	۰/۷۸	۲۷/۵۸	۶
میزان رضایت از نحوه همکاری سایر ادارات	۳/۰۵	۰/۸۶	۲۸/۰۹	۷
میزان رضایت از قیمت تجهیزات نصب شده	۳	۰/۸۷	۲۹/۱۶	۸
میزان رضایت از نحوه کار پیمانکاران	۲/۸۸	۰/۸۶	۲۹/۸۱	۹
میزان رضایت از همکاری جهاد کشاورزی	۳/۷۱	۱/۲۰	۳۲/۴۱	۱۰
میزان رضایت از همکاری کارکنان بانک کشاورزی	۳/۷۴	۱/۲۲	۳۲/۷۰	۱۱
میزان رضایت اززمان صرف شده جهت نصب سیستم	۳/۲۴	۱/۰۷	۳۳/۱۰	۱۲
میزان رضایت از زمان صرف شده جهت برخورداری از تسهیلات	۳/۴۷	۱/۳۰	۳۷/۴۰	۱۳
میزان رضایت از شورا و رهبران محل در خصوص ارایه اطلاعات درباره تسهیلات	۲/۷۷	۱/۰۴	۳۷/۶۳	۱۴

نتایج آزمون من‌ویت‌نی بیانگر آن بود که جنس بر رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار تأثیر ندارد (جدول شماره ۷).

جدول شماره (۷) تأثیر جنس بر رضایت‌مندی باغداران با استفاده از آزمون من ویت نی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	z	p
جنس	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۱۴	۰/۸۶۶

نتایج آزمون کروسکال والیس نشان داد که شغل اصلی و قدمت باغ بر رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار تأثیر ندارد (جدول شماره ۸).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

جدول شماره (۸) تأثیر شغل اصلی و قدمت باغ بر رضایت‌مندی باغداران با استفاده از آزمون من ویت نی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	χ^2	df	P
شغل اصلی	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۳۲۸	۲	۰/۸۴۹
قدمت باغ	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۱/۱۷۱	۲	۰/۵۵۷

جدول شماره ۹ نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی، آموزشی – ترویجی و نگرش و رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار، رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد و بین سایر متغیرها با رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار، رابطه معنی‌داری مشاهده نشده است.

جدول شماره (۹) خروجی آزمون همبستگی اسپیرمن

متغیر مستقل	متغیر وابسته	r_s	P
مساحت کل باغات	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۱۴	۰/۸۶۶
مساحت باغات آبیاری شده	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۲۶	۰/۷۵۳
تعداد قطعات باغات آبیاری شده	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۰۰۱	۰/۹۸۷
سابقه فعالیت باغداری	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۱۹	۰/۸۱۸
ویژگی‌های اقتصادی	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۸۶۰**	۰/۰۰۰
میزان درآمدهای کلی	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۰۳۱	۰/۷۰۸
میزان درآمدهای باغداری	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۰۱۸	۰/۸۳۱
میزان تسهیلات آبیاری	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۰۲۶	۰/۷۵۳
میزان تسهیلات خارج از بخش	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	-۰/۰۶۳	۰/۴۴۳
میزان درآمدهای غیر کشاورزی	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۰۱۵	۰/۸۵۷
ویژگی‌های اجتماعی	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۸۵۵ **	۰/۰۰۰
ویژگی‌های آموزشی – ترویجی	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۸۳۶ **	۰/۰۰۰
نگرش باغداران مورد مطالعه نسبت به اعتبارات	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۸۸۱**	۰/۰۰۰
سن باغداران	رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری	۰/۰۵۱	۰/۵۳۶

** معناداری در سطح ۱ درصد

تحلیل رگرسیون این امکان را برای محقق فراهم می‌کند تا تغییرات متغیر وابسته را از طریق متغیرهای مستقل، پیش‌بینی و سهم هریک ازمتغیرهای مستقل را در تبیین متغیر وابسته تعیین کند. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که ۸۵/۵درصد واریانس رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار در شهرستان قائم‌شهر توسط سه عامل نگرش، خصوصیات اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی تبیین می‌شود و نگرش بیشترین نقش را بر رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار داشت (جدول شماره ۱۰).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

جدول شماره (۱۰) نقش متغیرهای مستقل بر رضایت‌مندی باغداران در رگرسیون گام به گام

متغیر	B	اشتباه استاندارد	Beta	T	Sig
عدد ثابت	۰/۶۲۳	۰/۲۰۴	-	۳/۰۴۷	۰/۰۰۳
نگرش (x_1)	۰/۳۸۴	۰/۰۶۷	۰/۳۸۱	۵/۷۰۷	۰/۰۰۰
ویژگی‌های اقتصادی(x_2)	۰/۴۸۰	۰/۰۸۱	۰/۳۷۱	۵/۹۲۱	۰/۰۰۰
ویژگی‌های اجتماعی (x_3)	۰/۲۰۷	۰/۰۶۵	۰/۲۲۵	۳/۱۷۵	۰/۰۰۲

P= 0/000 F= 286/282 R^2= 0/855 R=0/925

۵) نتیجه‌گیری

نتایج نشان می‌دهد از مجموع ۱۵۰ نفر باغدار مورد مطالعه، ۷۴/۷ درصد از باغداران پاسخگو در مجموع از اعتبارات بانکی رضایت داشته و ۲۵/۳ درصد نیز ناراضی بوده‌اند. از نظر سن باغداران، کمینه ۳۰ سال، بیشینه ۷۶ سال و میانگین سن ۴۹ سال بوده یعنی اینکه باغداران به طور متوسط میانسال بوده‌اند. نتایج رتبه‌بندی ویژگی‌های اقتصادی نشان می‌دهد که از لحاظ ویژگی اقتصادی از دیدگاه باغداران، میزان کاهش هزینه‌های ناشی از نصب سیستم آبیاری (مانند کاهش نیروی کارگری) مهم‌تر از میزان افزایش درآمد ناشی از نصب سیستم آبیاری (مانند افزایش تولید در واحد سطح) قرار گرفته است. بدین‌سان، نتایج حاصل از رتبه‌بندی نشان می‌دهد در عامل اقتصادی، بیش از افزایش درآمدها به کاهش هزینه‌ها توجه می‌گردد. ویژگی اقتصادی با رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار، رابطه مثبت معنی‌داری دارد. نتیجه به‌دست آمده با مطالعات پورافضل و همکاران (۱۳۹۱)، زمانی(۱۳۹۱) و حیاتی و همکاران (۱۳۸۹) هم‌خوانی دارد.

نتایج رتبه‌بندی ویژگی‌های اجتماعی نشانگر آن است که میزان مشارکت باغدار در جلسات اجتماعی روستا در رتبه اول قرار دارد. همچنین میزان مشورت باغدار با دیگران در خصوص تسهیلات کم‌بهره، میزان ارتباط و همکاری باغدار با سایر باغداران دارای سیستم آبیاری در رتبه‌های بعدی قرار گرفته است. ویژگی‌های اجتماعی با رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار، رابطه مثبت معنی‌داری دارد. نتیجه به‌دست آمده با مطالعات فرجاله حسینی و ده‌یوری(۱۳۹۱)، فعالیت و خارقانی(۱۳۹۰)، خسروی(۱۳۸۹)، عبدالملکی و چیذری(۱۳۸۷)، اعظمی و همکاران (۱۳۹۰)و هرمس و همکاران (۲۰۰۴) هم‌خوانی دارد.

نتایج رتبه‌بندی ویژگی‌های آموزشی – ترویجی، نشانگر آن است که میزان آموزش پیمانکاران به باغداران در رتبه اول قرار دارد. همچنین میزان راهنمایی توسط کارشناسان و مشاوران جهاد کشاورزی و میزان تشکیل کلاسهای آموزشی بعد از نصب سیستم آبیاری در رتبه‌های بعدی قرار دارد. ویژگی‌های

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

آموزشی – ترویجی با رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار رابطه مثبت معنی‌داری دارد. این نتیجه در پژوهش‌های اعظمی و همکاران (۱۳۹۰)، خسروی(۱۳۸۹) و مستخدمی و رزاقی (۱۳۹۰) نیز مورد تأیید قرار گرفته است.

نتایج نشان داد که ۴۱/۳ درصد از باغداران دارای نگرش مطلوبی نسبت به استفاده از اعتبارات بوده‌اند و ترجیح می‌دهند که از اعتبارات استفاده نمایند. نگرش با رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار رابطه معنی‌داری دارد. یعنی برای بالا بردن رضایت‌مندی باید روی نگرش باغداران تمرکز کرد. این نتیجه در پژوهش مشرقی و همکاران (۱۳۹۱) نیز مورد تأیید قرارگرفته است.

نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که ۸۵/۵ درصد واریانس رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی شهرستان قائم‌شهر توسط سه عامل ویژگی‌های نگرش، خصوصیات اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی تبیین می‌شود و "نگرش"، بیشترین نقش را بر رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی آبیاری تحت فشار داشته است، یعنی هر چه باغداران نگرش مثبت‌تری نسبت به استفاده از اعتبارات داشته باشند، احتمال رضایت‌مندی آنها از اعتبارات بانکی بیشتر است. همچنین با خصوصیات اقتصادی و ویژگی‌های اجتماعی مطلوب باغداران، احتمال رضایت‌مندی آنها از اعتبارات بانکی بیشتر می‌شود. با توجه به یافته‌ها و مباحث صورت گرفته می‌توان پیشنهادهای زیر را مطرح نمود:

با شناسایی جزییات درآمدها و هزینه‌های ناشی از نصب سیستم آبیاری تحت فشار و اطلاع‌رسانی لازم به باغداران در اجتماعات روستایی، باغداران بیشتری را به نصب سیستم آبیاری ترغیب نمود. توصیه می‌گردد که شرکت‌هایی که این سیستم‌ها را نصب و راه‌اندازی می‌کنند، علاوه بر رعایت اصول مهندسی در طراحی و اجرای آنها، به خدمات پس از فروش از قبیل ارایه قطعات با کیفیت، رفع خرابی‌ها و تعمیرات در باغ، دسترسی آسان و ارزان به قطعات یدکی و متخصصان برای تعمیرات، توجه بیشتری داشته باشند. در ضمن، می‌توان مکانیزم‌هایی را برای جبران خسارت باغداران در قبال تعهد ضعیف شرکت‌ها نیز در نظر گرفت.

فعالیت‌ها و مشارکت‌های اجتماعی بیشتر باغداران در نصب سیستم آبیاری تحت فشار، بر رضایت‌مندی باغداران مؤثر بوده است. از آنجا که میزان مشارکت باغدار در جلسات اجتماعی روستا در رتبه‌بندی ویژگی‌های اجتماعی نیز رتبه اول را داشته است، پیشنهاد می‌گردد معاونت ترویج و آموزش کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی از این ابزار در هماهنگی و برنامه‌ریزی‌های آموزشی – ترویجی به شکل درست و هدفمند استفاده نماید. افزایش فعالیت نظام‌مند در راستای تشکیل و توانمندسازی تشکل‌های مردمی می‌تواند رضایت‌مندی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی را افزایش دهد.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

ضرورت دارد بخشی از عوامل منفی تأثیرگذار در نگرش باغداران که در عدم رضایت‌مندی آنان تأثیر داشته شناسایی و توسط مسئولین سازمان جهاد و بانک کشاورزی، مرتفع گردد. به این منظور پیشنهاد می‌گردد شرکت‌های طراح سیستم از متخصصین استفاده نموده و سیستم‌ها را اصولی و مناسب منطقه نصب نمایند و راهنمایی های کلیدی در نصب و راه‌اندازی و نگهداری سیستم‌ها ارائه نمایند تا به این شکل سهولت کاربرد را افزایش داده و مشکلات بهره‌برداران را به حداقل برسانند.

کارشناسان بانک به منظور اطمینان از مصرف اعتبار در امر مورد نظر، نظارت مستمر در طول دوره فعالیت و مصرف اعتبار داشته باشند و در مواقع لزوم آموزش‌های لازم جهت بهبود پیشرفت طرح به باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی ارایه دهند.

۶) منابع

- آبیار، نورمحمد و علی رایج، (۱۳۸۴)، **کارآیی مصرف اعتبارات بانک کشاورزی گلستان**، پنجمین کنفرانس دو سالانه اقتصاد کشاورزی ایران، دانشگاه زاهدان، نهم شهریور ماه ۱۳۸۴.
- استانداری استان مازندران، (۱۳۹۴)، **موقعیت شهرستان قائم‌شهر**. واحد GIS.
- اشراقی سامانی، رویا، فرزاد شیخ محمدی و علیرضا پورسعید، (۱۳۹۴)، **عوامل مؤثر بر عدم بازپرداخت تسهیلات بانک کشاورزی از سوی کشاورزان مورد: شهرستان ایلام**، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال۴، شماره ۲، صص ۹۱-۷۷.
- اعظمی، امیر، کیومرث زرافشانی، حسین دهقانی سانیج و علی گرجی، (۱۳۹۱)، **واکاوی نگرش بهره‌برداران نسبت به سیستم‌های آبیاری تحت فشار و عوامل مؤثر بر آن در استان کرمانشاه**، نشریه آب و خاک. جلد ۲۶، شماره ۴، صص ۸۹۶-۸۸۶.
- امیری اردکانی، محمد و غلامحسین زمانی، (۱۳۸۲)، **مشکلات و موانع بهره گیری از سیستمهای آبیاری تحت فشار در استان کهگیلویه و بویر احمد**، علوم خاک و آب، جلد ۱۷، شماره ۲، صص ۲۳۱-۲۲۰.
- بازایی، قاسمعلی و ندا رضائیان، (۱۳۹۴)، **بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی مشتریان بانک شهر از ارایه خدمات و رابطه آن با وفاداری به برند (مورد مطالعه: شعب بانک شهر در تهران)**، مدیریت کسب و کار، دوره۷، شماره ۲۷،صص ۴۶-۲۷.
- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، (۱۳۴۰-۱۳۸۷)، **گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی**، اداره بررسی‌های اقتصادی بانک مرکزی، تهران.
- بلالی، حمید، حشمت‌اله سعدی، و رضا وحدت ادب، (۱۳۹۵)، **عامل‌های اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر پذیرش فناوری آبیاری تحت فشار در گندم‌زارهای شهرستان همدان**، پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۳۷، صص ۹۶-۸۵.
- پژویان، جمشید، و ارغوان فرزین معتمد، (۱۳۸۳)، **بررسی میزان اثربخشی اعتبارات اعطایی بانک کشاورزی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال در بخش کشاورزی**، مجله پیک نور، دوره۴، شماره ۲، صص ۳۳-۱۵.
- پورافضل، مصطفی، احمدرضا عمانی و سعید محمدزاده، (۱۳۹۱)، **نقش اعتبارات بانکی در فرایند توسعه پایدار کشاورزی و موانع گسترش آن**، اولین همایش ملی توسعه پایدار کشاورزی و محیط زیست سالم، همدان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

- جلالیان، حمید، فرامرز بریمانی، وحیدریاحی و مرتضی مهرعلی تبار، (۱۳۹۵)، **شناسایی مؤلفه‌های بهینه‌گی نهادهای تأمین‌کننده خدمات مالی در ناحیه روستایی جنگلی-کوهستانی بخش بندپی شرقی شهرستان بابل**، فصلنامه اقتصادفضا و توسعه روستایی، سال ۵، شماره ۲، پیاپی۱۶، صص ۲۰۰-۱۷۵.
- جهاد کشاورزی استان مازندران، (۱۳۹۶)، **نقشه استان مازندران**. وزارت جهاد کشاورزی.
- جهان‌نما، فهیمه، (۱۳۸۰)، **عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر در پذیرش سیستم‌های آبیاری تحت فشار: مطالعه موردی در استان تهران (۱۳۸۰-۱۳۷۸)**، اقتصاد کشاورزی و توسعه، دوره۹، شماره ۳۶، صص ۲۶۰-۲۳۷.
- حسینی هاشم‌زاده، داوود، (۱۳۸۸)، **بررسی عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی مشتریان بانک صنعت و معدن**، مدیریت بازرگانی، دوره ۱، شماره ۲، صص ۸۲-۶۳.
- حیاتی، داریوش، اسماعیل ابراهیمی و کوروش رضایی مقدم، (۱۳۸۹)، **شناخت صرفه‌های اقتصادی جلب مشارکت‌های مردمی در توسعه شبکه‌های آبیاری و زهکشی (مطالعه موردی: بندامیر در استان فارس)**، نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی، دوره ۲۴، شماره ۳، صص ۳۸۳-۳۷۱.
- خسروی، عبدالحمید، (۱۳۸۹)، **بررسی رابطه توزیع تسهیلات بانکی با متغیرهای عمده اقتصادی و اجتماعی بخش کشاورزی (مطالعه موردی استان فارس)**، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، دوره۱۰، شماره ۳، صص ۱۶۳-۱۵۱.
- زمانی شبخانه، صابر، (۱۳۹۱)، **اثر اعطای تسهیلات اعتباری خرد بر رشد و توسعه اقتصادی ملی**، اولین همایش منطقه‌ای تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، دانشگاه آزاد واحد بندرگز، آبان ۹۱.
- شاهرودی، علی اصغر، ممحد چیذری و غلامرضا پزشکی‌راد، (۱۳۸۷)، **تأثیر تعاونی آب‌بران بر نگرش کشاورزان نسبت به مدیریت آب کشاورزی**، مطالعه موردی استان خراسان رضوی، مجله اقتصاد و توسعه کشاورزی، جلد ۲۲، شماره ۲، صص۸۵-۷۱.
- شریفی رنانی، حسین، امیر توکلی و نغمه هنرور، (۱۳۹۲)، **تأثیر اعتبارات بانک کشاورزی بر ارزش افزوده بخش کشاورزی در ایران**، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال۲۱، شماره۸۴، صص ۲۲۷-۲۰۵.
- عبدالملکی، محمد و محمد چیذری، (۱۳۸۸)، **تأثیر ویژگی‌های اجتماعی- اقتصادی بر نگرش و اطلاع‌یابی کشاورزان جهت پذیرش و بکارگیری سیستم‌های آبیاری تحت فشار در استان لرستان**، مجله دانش نوین کشاورزی، سال ۵، شماره ۱۵، صص ۸۷-۷۷.
- عزیزپور، فرهاد و زهرا خداکرمی، (۱۳۹۵)، **اثرات اجتماعی-اقتصادی اعتبارات خردکشاورزی در نواحی روستایی مورد: دهستان کرسف**، فصلنامه اقتصادفضا و توسعه روستایی، سال چهارم، شماره ۳، پیاپی ۱۳، صص ۶۹-۵۷.
- فال سلیمان، محمود، حجت صادقی و فرهاد فنودی، (۱۳۹۳)، **واکاوی عوامل مؤثر بر بازپرداخت تسهیلات بانکی به بهره‌برداران کشاورزی (مطالعه موردی استان خراسان جنوبی)**، جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، سال ۲۵، پیاپی ۵۶، شماره ۴، صص ۲۸۸-۲۶۹.
- فرجاله حسینی، سیدجمال و سحر ده‌یوری، (۱۳۹۱)، **بررسی عوامل تأثیرگذار بر استفاده از اعتبارات بانکی در طرح‌های آبیاری تحت فشار در استان اصفهان**، پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، سال ۵، شماره ۱،صص ۱۵-۲۷.
- فعالیت، وحید و ندا خارقانی، (۱۳۹۰)، **بررسی تأثیر وام‌های خرد بر اشتغال**. ماهنامه کار و جامعه، شماره ۱۴۱، صص ۴۴-۲۲.
- فعلی، سعید، سروه احمدی و سیدجمال فرج اله حسینی، (۱۳۹۰)، **عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی کشاورزان استان کردستان از سیستم های آبیاری بارانی**، تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۲-۴۲، شماره ۴، صص ۶۲۵-۶۱۵.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]

- کهنسال، محمدرضا، هومن منصوری و محمد قربانی، (۱۳۸۷)، **بررسی عوامل مؤثر بر دسترسی کشاورزان خراسان رضوی به اعتبارات بانک کشاورزی**، مجله اقتصاد کشاورزی، جلد ۲، شماره ۴،صص ۲۵۶-۲۳۷.
- لغت نامه دهخدا، قابل دسترس در: http://www.vajehyab.com/dehkhoda/%D8%B1%D8%B6%D8%A7%D9%85%D9%86%D8%AF%DB%8C
- مدیریت جهاد کشاورزی قائم‌شهر، (۱۳۹۴)، **اداره طرح و برنامه ، بخش بایگانی اسامی باغداران استفاده کننده از اعتبارات بانکی جهت اجرای سیستم آبیاری تحت فشار در سطح شهرستان قائم‌شهر**، وزارت جهاد کشاورزی.
- محمودی، نادر و حسین شریفی، (۱۳۹۲)، **بررسی علل و عوامل مؤثر در عدم بازپرداخت تسهیلات اعطایی زودبازده در شعب بانک ملی شهرکرد**، اولین همایش ملی الکترونیکی ملی چشم‌انداز اقتصاد ایران، ۲۸ آذرماه.
- مرکز آمار ایران، (۱۳۴۰-۱۳۸۷) ، **سالنامه آمار کل کشور**، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، چاپ اول، تهران.
- مستخدمی، رضا و محمدحسین رزاقی، (۱۳۹۰)، **بررسی عوامل فردی، آموزش و ترویجی مؤثر بر عدم پذیرش سیستم آبیاری قطره‌ای در باغات شهرستان گرمسار**، نخستین کنفرانس ملی هواشناسی و مدیریتی آب کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، آذرماه ۹۰.
- مشرقی، ندا، شکراله حاجیوند، مریم دولتیاری قشلاقی و مهدی رکنی، (۱۳۹۱)، **نگرش شالیکاران نسبت به مدیریت منابع آب پایدار و بررسی عوامل مؤثر بر آن (مطاله موردی: شهرستان ساری)**، اولین کنفرانس ملی راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار، تهران: وزارت کشور.
- معظمی، میترا. (۱۳۸۰). **راهنمای آموزشی طراحی برنامه‌های مالی خرد**، وزارت جهاد کشاورزی، دفتر امور زنان روستایی.
- موحدی، رضا، نسیم ایزدی و رضا وحدت ادب، (۱۳۹۶)، **بررسی عامل‌های مؤثر بر پذیرش فناوری آبیاری تحت فشار بین کشاورزان شهرستان اسدآباد**، پژوهش آب در کشاورزی، شماره۲، جلد ۳۱،صص ۳۰۰-۲۸۷.
- Albert Anbari, M., Bagheri, R. and Davodi, H. (2013). **Drip irrigation and social factors affecting agricultural water management in Lorestan province**, Annals of Biological Research, Vol 2, No 4, pp 13–21.
- Ansari, Y., Hosseini, A., Yekani, P., Ramroudi, M. and Mahdavinia, H. (2013). **The status and function of agro-financial marketers in enhancement of investment and development of Iranian agricultural sector**, Journal of Applied Environmental and Biological Sciences, Vol 3,No 1, pp 32–39.
- Damisa M.A., Abdolsalam, Z. and Kehinde. A. (2008). **Determinants of farmers' satisfaction with their irrigation system in Nigeria**, Trends in Agricultural Economics, Vol 1, No 1, pp 8–13.
- Hermes, N., Lensink, R. and Mehrteab, T.H. (2004). **Peer monitoring, social ties and moral hazard in group lending programs: evidence from eritrea**. World Development, Vol 33, No 1, pp 149–169. δοι: 10.1016/j.worlddev. 2004.09.001.
- Lamidi, W. A. and Akande, L.O. (2013). **A study of status, challenges and prospects of Agricultural Mechanization in Osun state, Nigeria.** Journal of Education, Arts and Humanities, Vol 1, No 1, pp 1–8.
- Linghui, H. and Hare, D. (2013). **The link between credit markets and self-employment choice among households in rural China**, Journal of Asian Economics, Vol 26, pp 52-64.
- Wilkie, W. L. (1994). **Consumer Behavior**. New York, John Wiley & Sons.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-01]